

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 12. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968711761648.pdf> (tilgået 02. december 2021)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

UDENLANDSREISEN.

☒ De sidste Dage af Juli lukkede vi vort Hus og reiste, idet vi med Glæde hengave os til Tanken om, at vi i lang Tid intet skulde have at gjøre med Theater, Blade og Skuespillere.

☒ Vi toge over Berlin og Dresden, gennem Böhmen til Marienbad, hvor vi begge haabede paa, at Badet vilde styrke os, thi for første Gang var ogsaa Heibergs Helbred vaklende. I Berlin holdt vi den 31te Juli i al Stilhed vort Sølvbryllup, taknemmelige over, at vi nu som før 25 Aar siden følte, at vi gjensidigt trængte til hinanden og støttede os til hinanden. I Marienbad 13 drog vi ind i en deilig Bolig, "Bellevue" kaldet, hvorfra vi havde en henrivende Udsigt over en stor Slette, hvor Heiberg ret kunde benytte sine store Kikkerter saa vel til at betragte Jorden med alle dens Gjenstande som Himlen, naar den om Aftenen glimrede af de utallige Kloder, hvis Bevægelse han ogsaa her videnskabeligt studerede.

☒ Maaske som ingensinde før beundrede jeg Heibergs stille, overlegne Ro, hans opmuntrende Omgang og hans endnu ungdommelige Sind til at glæde sig over Alt, hvad der var sandt og skjønt, uagtet de ubillige Forfølgelser i Pressen fortsattes i Hjemmet og naaede til ham i Marienbad.

☒ Vi gjorde en Del Bekjendtskaber i Marienbad, mærkelige, interessante, men ogsaa comiske. Nogle fornemme, litteraire Damer havde kastet deres Kjærlighed paa mig uden at kjende det Mindste til min Stilling eller mit tidligere Liv. Jeg var i denne Sommer stærkt optaget af Læsningen af Goethes og Fru v. Steins Brewexling. Jeg levede i Tankerne Dag og Nat med disse to Personligheder og havde den største Medlidenhed med Fru v. Steins Skjæbne lige overfor hendes glimrende Elsker, der efter tretten Aars lidenskabelige Kjærlighed ved Tilbagekomsten fra sin Reise i Italien til Weimar viste den stakkels, af sin Lidenskab forvildede Kvinde Kulde og Glemsel, medens hun endnu sad inde med det fulde Hjertes Varme, der udgjorde og udfyldte hendes hele Tilværelse. Hvor blev jeg ikke bedrøvet over denne Goethe, jeg selv i saa mange Aar gennem hans Værker havde elsket saa høit, da den stakkels, forladte Kvinde skriftligt klager til ham over hans Kulde og kun faar til Svar, at hun er exalteret, og at denne Exaltation vist kommer af "at - hun drikker for megen Caffé". - Hvor var det dog muligt, at han havde Hjerte til at nedskrive disse Ord! Havde han da rent glemt sine egne Følelsers Høidepunkt, glemt Kampen og Smerten, forinden hun overgav sig til ham og hans Lidenskabelighed? Kunde da en Goethe ikke forstaa, at en ædel Kvinde, der overvindes og overgives til Anger, til Selvbefridelse, da kun har Et, der kan holde hende opreist i sine egne Øine, det, at denne Kjærlighed er bygget paa saa faste Piller, at den umuligt kan ophøre før med Døden? Kunde en Goethe ikke forstaa, at med Ophøret af denne Kjærlighed, der havde krævet saa store Samvittigheds ofre, blev intet tilbage for denne Kvinde uden Et, det Forfærdeligste: Selvforagt? Det lod virkelig ikke til, at han forstod det. Jeg tilstaar, at lige saa lidt som jeg nogensinde før havde kunnet begribe, at det ene Menneske kan støde en Dolk i Brystet paa det andet, lige saa vist forstod jeg nu, at Dolken ovenpaa et saadant Svar kunde blive draget i Øieblikkets Harme og Foragt.

☒ Da jeg nu en Dag paa Promenaden udtalte min Sorg over Goethe i dette Forhold og min Medfølelse for den arme, forvildede Fru v. Stein til en af de litteraire Damer fra Berlin, udbrød hun: "Nei, Deres Medlidenhed med 14 Fru v. Stein deler jeg aldeles ikke. Hun havde i 13 Aar havt den Lykke at være elsket af en Goethe, nu var han færdig hermed, og da burde hun have sagt til sig selv: " *Abgemacht!* "" - Jeg har aldrig kunnet glemme denne tyske Kvindes resolute Mening om et Kjærlighedsforholds Afbrydelse.

☒ Jeg var meget tilfreds med paa mange Maader at faa Troen i Hænderne paa, at jeg og mine Forhold i Hjemmet vare alle Fremmede her ubekjendte. Det morede mig en Dag at blive spurgt af en af Damerne, om denne Reise til Marienbad var min Bryllupsreise. - "Ja," svarede jeg, "min Sølvbryllupsreise." - "Umuligt," udraabte hun, "hvor tidligt er De da bleven gift, og hvad Alder har De da nu?" Ærligt besvarede jeg begge Spørgsmaal. - Længe varede mit Incognito dog ikke, da samme Dame kort efter af en tysk Professor blev underrettet om, at han havde set mit Portrait i Thorvaldsens Museum, og at jeg var Skuespillerinde.

☒ Fra mine Venner ved Theatret i Kjøbenhavn fik jeg Breve, hvori man skildrede mig den nye Kamp mellem Dorph og Christensen, der havde antaget en meget skarp Character fra begge Sider. Skuespillerne vare som sædvanligt utilfredse, - og jeg takkede Gud for, at Heiberg og jeg vare udenfor det Hele.

☒ I October reiste vi omsider hjemad, og jeg saae for første Gang Prag, der af alle fremmede Byer, jeg den Gang havde set, gjorde det største Indtryk paa mig. Naar man staar paa et høit Punkt og overskuer en By, da ser man sædvanligt denne By med spredte Kirker mellem Husene; staar man oppe paa Hradschin i Prag, da faar man Indtrykket af en eneste uhyre Kirke med Huse om. Kirkespirene kneise paa ethvert Punkt i

Byen og give det hele Skue noget saa Ophøiet, saa majestætisk, at det, een Gang set, vist aldrig kan glemmes. Paa Toppen af Hradschin ligger som bekjendt Domkirken. Ogsaa denne Kirke er mig uforglemmelig. Øverst oppe, omkring Loftet, løber et Rundmaleri, forestillende hele Jesu Lidelseshistorie. Om dette Maleri i sig selv har stort Kunstværld, vil jeg ikke bedømme, men vist er det, at denne Fremstilling af Frelserens Vandring paa Jorden greb mig med en saadan Smerte, som aldrig nogen tidligere af dette Emne. Jeg kunde ikke tilbageholde mine Taarer, og dette Billede har senere levet usvækket i min Erindring. I en anden Kirke saae jeg et mindre Billede, et høist mærkeligt Christushoved. En saadan Forening af Strenghed, Mildhed og imponerende Alvor mindes jeg aldrig at have set; det Legemlige veg ganske tilbage for det rent Aandige. Disse Øine kan jeg aldrig glemme, Aanden lyste ud af dem med en saadan Styrke, en saadan Ild, at jeg i første Øieblik troede, at de vare transparente, og nærmere maatte overbevise mig om, at de virkelig vare malede. Det hang paa venstre Side af Indgangen, ved en Pille. Ingen af de Mange, jeg spurgte om, hvo der var Mesteren til dette Billede, kunde [15](#) give mig Svar herpaa. Maaske var det den Energi og Storhed, der udtalte sig i dette Hoved, som især tiltalte mig, thi jeg tilstaar, at det er noget Saadant, jeg bestandigt har savnet i de fleste Christushoveder. Det Stillestaaende, Blide, Sagtmodige kan være saare skjønt, men de fleste Malere glemme, at denne Sagtmodige tillige var en Straffende, der kunde svinge Svøben og drive Kræmmerne ud af Templet, som de havde gjort til en Røverkule.

[x](#) Ogsaa den tusindaarige jødiske Kirke under Jorden i Prag er høist interessant at skue, og noget mere Dæmonisk end dette Tempels Kirkegaard med sine tusindaarige, forkrøblede, halvt udgaaede Træer, der i utallige Bugter sno sig hen over Gravene lig tykke, forstenede Slinger, har jeg aldrig set. En Nat her i Maaneskin maatte frembringe et skrækindgydende Skue.

[x](#) Vi havde en Fører med os for ikke at spille Tiden ved at bese Prags Mærkværdigheder. Denne Fører med sit kloge Ansigt interesserede mig. Paa Veien hjemad indledede jeg en Samtale med ham. Han gik stille bag os som i dybe Tanker og var ordknap. Men da jeg sagde: "Dette Land har vel ogsaa en skøn Litteratur?" da kneisede han stolt med Hovedet, og et Lyn foer ham ud af Øinene, idet han saae op og ned ad mig og sagde med kraftig Stemme: "Ja, det skulde jeg mene!" Jeg blev ganske bange over dette Udbrud og turde ikke spørge mere, men fra dette Øieblik har jeg med stor Interesse fulgt Tschekernes Kamp for deres Nationalitet.

[x](#) At Heiberg i Prag ogsaa standsede ved sin Ungdoms Helt Tycho Brahes Grav, falder af sig selv. Indskriften paa den Sten, der staar paa Graven, minder Beskueren om hans ufortjente Skjæbne.

[x](#) Dog Stjernerne glimre endnu paa Himlen, og Tycho staar endnu for Tanken paa sin Stjerneborg og gransker deres Lys og deres Baner.